

УДК 376

Стежко Юрій Григорович

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної мови за фахом
 Національна авіаційний університет, м. Київ, Україна
 ORCID ID 0000-0002-0226-8081
 istezhko@ukr.net

ПОДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ В КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЯХ ТА ЇЇ ЕКСПЛІКАЦІЯ В ІМПЕРАТИВАХ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

Анотація. У статті висвітлюються продуктивність та особливості застосування інформаційно-освітніх технологій, втілення яких підносить освіту на рівень стратегічного ресурсу суспільно-економічного розвитку. Здійснюється зіставлення ролі комп'ютеризації навчальних технологій за доби модерну та постмодерну; окреслюються межі ефективного застосування формалізації дійсності в алгоритмах. Висловлюється думка про обумовленість інформаційного контенту специфікою комп'ютерного подання, вимогами логічної вивіреності. Зазначається, що безроздільне панування за доби модерну в навчальних інформаційних технологіях формально-логічної раціональності згубно вплинуло на гуманістичну компоненту соціоінтелекту. Імперативи постмодернізму схиляють методологів інформаційного забезпечення освіти до визнання широкого спектру типів раціональності, у змісті яких вагоме значення набуває послаблення логічної вивіреності на користь посилення ірраціональної компоненти, суб'єктивності як творчості. Постулюється положення про недоцільність визначення оціночних зразків інформації, на яких будується навчальний процес, спираючись лише на класичну раціональність у маркуванні істини та її критеріїв. Навчальний процес за компетентнісної моделі зорієнтований на прагматизм, а відтак характеризується методологічним плюралізмом, коли будь-яка методологія може стати провідною залежно від дидактичної мети, а форми та методи пізнання обираються ситуативно, виходячи з паритетності раціональної та ірраціональної складових знань. Постмодерністський інтелектуалізм зріс на урізноманітненні форм досягнення дійсності, синкретизмі комп'ютерного та людського інтелекту в освітніх технологіях. Зазначається, що будь-які цивілізаційні трансформації обумовлюють переоцінку семантичних пріоритетів інформації, релятивізацію форм пізнання, переосмислення критеріїв оцінки рівня соціоінтелекту. Наразі перспектива інноваційного розвитку освіти вбачається в осучасненні методологічної культури та самого способу мислення освітян. У статті зазначається, що освіта має розвиватися на випередження цивілізаційним викликам.

Ключові слова: освіта; інформація; комп'ютерні технології; постмодернізм; раціональність; методологія.

1. ВСТУП

Запровадження в освітній процес інформаційно-освітніх технологій є ключовим заходом втілення програми інноваційного розвитку освіти. Наразі докорінно змінюється сама філософія освіти та її менеджменту. Погодьмося, що «распространение технологических инноваций - компьютерных, интернетовских и телекоммуникационных - влечет изменения, сопоставимые с социальными революциями» [1, с. 9]. Не буде перебільшенням порівняння з революційним стрибком і насичення інформаційними технологіями, комп'ютерними системами царини освітніх технологій.

Постановка проблеми. Переорієнтація освіти на європейський ринок знань передбачає якісний стрибок не лише в змісті освіти як перехід від накопичення абстрактних знань до формування компетентностей випускника, але й у формах навчання, в основу яких покладається дидактичний потенціал комп'ютерних

інформаційних систем, розлогу оцінку яких наводить В. Ю. Биков [2]. Інформаційні технології на ґрунті суцільної комп'ютеризації в проєкції на вищу освіту становлять істотні зрушення в кількісній та якісній характеристиках навчання. Зокрема залучення до навчального процесу через дистанційні технології широкої аудиторії студентства, а до викладання – високопрофесійних учених; використання необмеженого краудсорсингу в спільній інноваційній діяльності інтернет-користувачів; забезпечення можливості кожному користувачу обрати інформаційний ресурс відповідний його запитам та необхідним комплексом дисциплін; створення електронних підручників, посібників; забезпечення об'єктивності в оцінюванні знань та інші прерогативи. Окрім того, мультимедійна технологія розкриває можливості створення віртуальної чуттєвої основи в піднесенні пізнання на теоретичний рівень високого ступеню абстрактності знань у тих випадках, коли досягти наочності реально не є можливим. І скільки б ми не продовжували перелік можливостей, які відкрила перед освітою комп'ютерна форма подання інформатизації, все одно перелік буде неповним, - тож підсумувати можна словами В. Ю. Бикова: «Інформатизація освіти передбачає і каталізує загальні процеси розвитку суспільства і освіти» [3], – погодьмося, теза підносить значимість досліджень з проблем інформатизації освіти на рівень стратегічного ресурсу суспільно-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення наукової літератури з проблем інформаційно-освітніх технологій, проблем комп'ютеризації освіти та суміжних з обраною нами проблематикою засвідчило наявність ряду публікацій, провідне місце серед яких належить публікаціям у журналі «Information Technologies and Learning Tools», у яких висвітлено інноваційні зрушення в освітніх технологіях XXI століття.

У колі вітчизняних учених відзначаються своєю фундаментальністю дослідження з проблем інноваційного розвитку освіти (зокрема щодо сучасного етапу інформатизації суспільства та освіти, проблем менеджменту при впровадженні нових інформаційно-комунікативних технологій, перспектив інноваційного розвитку освіти, філософських проблеми інформатизації) вітчизняних академіків В. Ю. Бикова, М. Б. Євтуха, М. І. Жалдака, М. З. Згуровського, В. Г. Кременя, В. І. Лугового, В. О. Огнев'юка, В. В. Олійника, М. Ф. Степка.

Вагомий доробок інформаційно-педагогічного дискурсу складають роботи О. Є. Висоцької, Р. С. Гуревича, В. М. Єремєєвої, І. В. Захарової, М. Ю. Кадемії, Т. І. Коваль, С. Г. Литвинової, О. М. Мельник, П. П. Нечипуренка, О. І. Пометун, І. А. Свірепчук, С. О. Семерікова та інших (йдеться про дослідження широкого кола аспектів проблеми інформатизації, інноваційної методики застосування комп'ютерів у навчальному процесі тощо).

З огляду на актуальність теми інформатизації освіти, динамічність оновлення техніко-технологічного ресурсу та вагомість інформаційного забезпечення навчального процесу у світлі щойно прийнятого закону про освіту ми визначилися з темою дослідження - «комп'ютерне подання інформації в освітніх технологіях та її експлікація в імперативах постмодернізму» та метою статті.

Метою статті передбачається дослідити, на наш погляд, важливий аспект проблеми інформатизації освіти – джерела, форми подання та семантичного наповнення інформаційного контенту в імперативах постмодернізму, маючи мірилом ефективності освітніх технологій загальнолюдські гуманістичні цінності.

2. МЕТОДИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

У запропонованому дослідженні ми спиралися на такі загальнонаукові методи, як: експлікація наукової картини світу в інформаційному контенті; компаративний аналіз ролі комп'ютеризації освіти та форм пізнання за доби модерну та постмодерну; метод сходження від абстрактного в концептах постмодернізму до конкретного в інформатизації навчального процесу та ряду конкретно-наукових педагогічних методів.

За методологічну основу маємо філософські принципи розвитку та сучасну трактовку теорії відображення в заломленні на інформацію.

Дослідження здійснюється на ґрунті теоретичних розробок проблем інноваційного розвитку освіти в працях провідних філософів, педагогів, фахівців з комп'ютерних інформаційних технологій.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Незаперечним є факт, що всезагальна комп'ютеризація, проникнення інформаційно-комунікативних технологій у всі сфери суспільного буття стали сьогоденними буднями. Як пише С. М. Ягодзінський, «стає очевидним, що в умовах інформаційного суспільства існувати – означає бути присутнім у глобальному інформаційному середовищі» [4, с. 92]. Наразі доречно буде задатися питанням, а що ж дає суспільству присутність у глобалізованому інформаційному середовищі? І маємо відзначити, що поряд із неймовірно масштабними здобутками в галузі економіки, екології, військової та терористичної безпеки, уже висвітлених нами у [5], маємо багато чого й небажаного та навіть загрозливого для національної безпеки. А якщо згадати слова Дж. Дьюї, що майбутнє суспільства формується сьогоденною освітою, то інформатизація навчального процесу, її контент становить одну з вагомих складових загальної безпеки. Проте ми не маємо наміру говорити про втрати національної ідентичності під тиском безроздільного панування англосовітської культури в глобалізованому комунікативному просторі, як і про багато чого іншого, в негативному плані, позаяк це не є темою нашої розвідки. Але стосовно інформатизації освіти маємо декотрі міркування щодо невідворотності дії діалектичної єдності протилежностей. Мовиться про те, що поряд з позитивним впливом інформатизації на освітній процес, про який ми уже згадували вище, комп'ютерне подання інформації становить загрозу неминучою раціоналізацією контенту, яка обумовлена особливостями комп'ютерних систем, а відтак зведенням людського мислення до рівня комп'ютерного «інтелекту». Ось як характеризує сучасні тенденції в освіті, пов'язані із комп'ютеризацією, О. Є. Висоцька: «Комп'ютеризація суспільства призвела до трансформації характеру збереження та передання інформації, що, безумовно, спричинило низку криз в освіті – від кризи читання та письма, виникнення проблем запам'ятовування, розсіювання уваги та зниження порогу сприйняття текстового навчального матеріалу у сучасних дітей, до системної кризи формальної освіти всіх рівнів...» [6, с. 3], - невтішна оцінка, проте, як на нас, вона є однобічною.

Зосередження нами уваги на комп'ютерному поданні інформації не є випадковим, позаяк саме комп'ютеризація наповнила семантику інформації формально-логічним, раціоналізованим смислом, саме з комп'ютеризацією пов'язана низка феноменів суспільної свідомості. На тлі переоцінки можливостей комп'ютерних технологій та притаманної людині економії мислення назріла проблема психологічного характеру – втрата почуття індивідуальної відповідальності, підсвідоме покладання відповідальності на комп'ютерні системи чи краудсорсінг колективного розуму. Тож людству та передусім освітянам варто нагадати слова А. Хунінга про те, що «...мы

фактично стали «соучастниками» еволюції і що нам власне ще передстоїть стати її «помічниками». С цим свідомостю ми могли б більше не перекидати відповідальність за майбутній світ на трансцендентного Бога або на внутрішню еволюційну закономірність природи. Як соучастники ми несеми відповідальність. І наша відповідальність невимірно зросла... Людина кожної епохи відповідальна за те, що він зробить з світом» [7, с. 406]. В контексті загальної відповідальності суспільства перед майбуттєм маємо усвідомити, що не інформатизація рухає розвиток освіти та суспільства, а сукупний інтелект нації та конкретна особа – лише спираючись на інформацію. Інформація є тією призмою, через яку людина позиціонує себе у світі, визначає своє ставлення до дійсності. Тож поклатися на вузьке, одностороннє, а, отже, й обмежене – лише у світлі позитиву, навіть якщо він є домінуючим, - розуміння ролі інформації означає приректи себе на самообман. Поглиблений аналіз ролі інформаційно-освітніх технологій дає нам бачення ряду небажаних явищ, якими ми не маємо права нехтувати. На сьогодні є потреба всебічної оцінки комп'ютерної інформатизації освіти, розкриття усіх ще невіданих та невідсліджених впливів на формування національного інтелекту як стратегічного капіталу суспільного розвитку.

Наразі поняття «інформація» не набуло свого однозначного філософського визначення, позаяк немає єдності в концептуалізації філософами самого відображення. Проте з усього розмаїття уявлень про інформаційну картину світу як продукту технократизму культури модерну утвердилася комп'ютерна форма подання інформації, особливістю якої є раціональність з її логічністю, несуперечливістю тощо. Феномен раціоналізації інформаційного контенту обумовлений самою природою комп'ютерного продукування інформації математичним апаратом. Проте навіть усе багатство інструментарію, методів «дослідження операцій» неспроможне відобразити усю багатоякісність дійсності, значна частина якої в силу внутрішньої суперечливості не піддається формалізації, а, отже, й комп'ютерному виразу. Навіть спроби застосування стохастичних методів, оперування математичними очікуваннями не створюють підстав для визнання відповідності отриманої таким чином інформації самій дійсності. Навіть більше, прагнення до універсальності алгоритму задля розв'язання більш широкого класу завдань лише зменшує результативність і без того обмежених можливостей методів формалізації, в гонитві за формою губиться зміст. Як наслідок, наміри перекинути мисленнєві функції людини щодо здобуття знань на комп'ютери обумовили певні змістовні втрати інформації. Інформатизація освіти стала заручницею алгоритмізації, формалізації дійсності в комп'ютерних моделях, а формалізація неминує обмежує інформаційний контент семантикою жорсткої раціональності. У цілому позитивний інструментарій пізнання дійсності – раціональність – позбавляє знання гуманітарної компоненти, так необхідної для повноцінної компетентності. Засилля раціональності логіки та наукового мислення стало згубним для творчого початку людини Логіка завжди опонувала творчості. Тож раціональність у комп'ютерному поданні інформації знеособлює людину, редукує мислення до рівня постулатів формальної логіки. Мислення раціонального рівня повторює інформаційну модель світу, покладену на формально-логічну мову комп'ютера, тим самим позбавляє творчої ініціативи в застосуванні інших, ірраціональних форм пізнання, де суб'єктивність (не суб'єктивізм) відіграє провідну, а, отже, гуманістичну роль.

Наприкінці ХХ століття відбувся цивілізаційний злам. Доба модерну з її сакралізацією комп'ютерних технологій завершилася, залишивши людство на межі техногенної катастрофи. Нова доба постмодерну засвідчила, що засилля «ratio» в інформаційному контенті поза зв'язком з іншими формами осягнення дійсності вичерпало свій потенціал єдиного джерела знань, стратегічного ресурсу суспільного

розвитку та провідника інновацій в освіті. «На початку XXI століття відчутною перепоною на шляху еволюції освітньої соціальної системи є ... домінування в ній інформаційної форми над продукованим нею змістом» [4, с. 234], - зазначає С. М. Ягодзінський. Тож постмодернізм, як на нас, здолав означену «відчутну перепопу». На користь руйнування міфу часів модернізму щодо непогрішимості раціональності як методу, як способу мислення, як ключа до пізнання істини маємо навести слова Н. С. Автономової про «парадокс раціональності, заключаючийся в том, что чем сознательнее выдвигаются цели, тем шире пропасть между ними и результатами...» [8, с. 4].

Надмірне захоплення комп'ютерними можливостями в освітніх технологіях змінилося глибоким розчаруванням, усвідомленням їх невідповідності новому інтелектуалізму. А, як говорить П. Ю. Саух, «...людина, яка позбавлена повноцінних гуманітарних знань, як і та, що вивчає їх неадекватними методами, буде людиною неповноцінною, односторонньою, вона не відповідатиме новій культурній ситуації...» [9, с. 12]. Вихолощеність із знань гуманістичного начала робить людину заручником деструктивних сил власного «ratio». За подальшого нарощування питомої ваги формально-логічного компоненту в контенті соціоінтелекту перспектива повноцінної компетентності особистості буде виглядати невтішною. Штучний інтелект, започаткований самою людиною, витіснить її потреби, інтереси, духовність із інформаційного середовища, поставивши тим самим людину на грань існування. «Відтак, – за висновками В. А. Рижка, – постмодерністська філософія має рацію в тому, що піддає осуду розум як законодавця, тобто як того, хто проектує новий образ світу, нав'язує людству свої мірки, норми тощо» [10, с. 11].

Але правомірно задатися питанням, а чи може суспільство, освіта зректися раціональності та комп'ютерних технологій? Відповідь однозначна – ні. Адже заперечувати значимість раціональності мислення – це все одно, що заперечувати саму людську сутність. Тож варто задатися іншим питанням: що може протиставити освіта та освітяни невтішним прогнозам щодо загроз раціоналізму інформаційно-освітніх технологій? Відповідь лежить на поверхні – підпорядкування раціональності інформаційного контенту критеріям гуманізму, людиновимірності, культуровідповідності постмодерну, усвідомлення того, що раціональність та ірраціональність не є абсолютними протилежностями, – питання лише в мірі співвідношення штучного та людського інтелекту. Тож закономірно, що вчорашні апологети «ratio» як єдино правильного способу наукового мислення заговорили про потужне постмодерністське інтелектуальне оновлення на ґрунті оновленої раціональності, інформаційного контенту, у якому на паритетних засадах містяться різні форми знання, семантично близькі гуманістичним цінностям.

Нові реалії змусили освітян, науковців вдатися до переосмислення самої парадигми раціональності та культури інформаційного споживання. Але знову ж таки постає питання: чи має бути нова парадигма раціональності єдиною? Зазначимо, що ані філософська, ані педагогічна рефлексії щодо того, якою ж має бути нова, постмодерністського виміру раціональність, наразі не завершені. Проте за усього розмаїття думок все ж проглядається спільна ознака, навколо якої консолідується опоненти, – це є послаблення логічної вивіреності інформації.

Наразі відправною точкою постмодерністської модернізації інформатизації освіти стало усвідомлення того, що раціональність не є історичною константою, як і не є всеохоплюючим способом відображення дійсності. Як неможливо намалювати картину одним кольором, так і не можна єдиним способом осмислити всю багатоякісність дійсності. Тож сьогодні все гучніше лунають голоси на користь переорієнтації інформаційних потоків навчального процесу – від безроздільного панування класичної

раціональності під впливом комп'ютеризації до альтернативної раціональності, паритетності різних джерел інформації, різних форм пізнання. Отже, постмодерн – це доба не лише заперечень, але й конструювання нової інформаційної картини світу як відрефлексованого досвіду модерну, зміщення ціннісних акцентів у самій науці та культурі загалом.

Деконструкційна стратегія постмодерністів схиляє освітян, методологів інформаційного забезпечення до визнання широкого спектру «раціональностей», у яких вагома роль відводиться вияву суб'єктивності як творчості, посиленню ірраціональної компоненти. І таких пропозицій достатньо. Так С. Янковська нараховує понад двадцять пропозицій різних типів раціональності і говорить, що «просліджується явна тенденція кільцевого росту типів раціональності...» [11, с. 39]. Назагал постмодернізмом постулюється положення про недоцільність визначення оціночних зразків інформації, на яких має будуватися освітянський процес, спираючись лише на єдиний підхід у маркуванні істини та її критеріїв. За орієнтир методологам інформаційного забезпечення навчального процесу варто взяти пропозицію С. Б. Кримського – у тому сенсі, що нова раціональність має бути утвердженням духовності, прилученням до вищих сенсів людського буття; вона охоплює різні види та типи освоєння світу: і науковий, і художній, і практичний; ґрунтується на принципах інтелектуальної гідності та естетичної цінності істини. [12 с. 98-106]. У цьому ключі ми бачимо «освітньо-педагогічний тип раціональності», запропонований В. Владимиренком, задля «його застосування в якості концептуально-методологічного підґрунтя для розв'язання багатьох проблем, пов'язаних з подоланням невідповідності багатьох моделей традиційної освіти потребам сучасного суспільства...» [13, с.367]. Отже, освітньо-педагогічний тип раціональності «репрезентує суспільно прийнятну форму раціонального відтворення і передачі суспільного досвіду і разом з тим канонів мислення і розуміння у сфері освітньої діяльності» [13, с. 367]. Такою «суспільно прийнятною формою» в освітянській проекції може постати раціональність, яка сприяла б подоланню прірви між науковістю семантики інформації та гуманістичними цінностями сучасного суспільства.

Спрямованість на гуманізацію мислення проглядається й у визначенні раціональності В. Г. Кременем. «Нова раціональність, – пише він, – це сформований на основі інформаційної культури ірраціоналізм, який виріс із визнання символічних і віртуальних реальностей третім, поряд з матеріальним та ідеальним, типом реальності» [14, с. 382]. Наразі ми є свідками міжнаукового пошуку, дискурсу щодо суспільно прийнятного типу раціональності як інструменту інформаційно-освітньої технології. Назагал є підстави говорити, що із нетрів комп'ютерної віртуальності визріла нова реальність, яка долає семантичну прірву між формальним та змістовним компонентами інформації.

Нова семантика інформації зреченням жорсткої детермінації, ірраціональністю, потенціалом творчості, необмеженістю уяви забезпечує гносеологічну суверенність суб'єкта. Чим вищою є незалежність мислення суб'єкта від логічної заангажованості, тим більший простір для евристичності – аж до «освянення», адже «творчество ... есть всецело иррациональная мистическая способность» [15, с. 264]. При цьому істини розуму та істини позалогічного походження не виключають одна одну, а, зберігаючи свою відмінність, діють кожна на своєму інформаційному полі.

Але чи дійсно таке вже й безхмарне небо над інформаційно-освітніми технологіями у постмодерністському вимірі? А саме: чи впливає відмова від панування класичної раціональності в інформатизації освіти на інтелектуальний потенціал соціуму? Маємо зазначити, що не всі дослідники поділяють думку про інноваційну ефективність нового семантичного наповнення інформації. Позицію певних кіл учених

висвітлюють слова І. А. Гобозова. «Глобалізація і постмодернізм, – пише він, – привели к різкому зниженню інтелектуального рівня сучасного соціального миру» [16, с. 41]. Невтішно оцінює сучасний стан освіти й О. С. Запесоцький, який також визнає негативні явища в освіті, як то деінтелектуалізацію суспільства та втрату мотивації на знання, пов'язуючи їх з феноменом постмодернізму [17, с. 27]. Звісно, що зазначене звучить закидами передусім науково-педагогічній спільноті, освітянському менеджменту, адже все, що має суспільство, за Дж. Дьюї, формується освітою. Отже, напрошується висновок, що запровадження нових форм інформаційного забезпечення освітніх технологій супроводжується кризовими явищами, занепадом інтелектуального ресурсу суспільства. Але чи буде це твердження безперечним? Як на нас, – ні. І не тому, що, як ми вже зазначали, за діалектикою, розвиток зупинити неможливо. А тому, що те, що, можливо, й видається «різким зниженням інтелектуального рівня», насправді є новим змістом інтелектуалізму, оціночним критерієм якого постає прагматична орієнтація на результат, а не на процес. На зміну «виникненню проблем запам'ятовування, розсіювання уваги та зниження порогу сприйняття текстового навчального матеріалу» (за О. Є. Висоцькою), що є цілком закономірним прагненням особи рутинну частину навчального процесу перекласти на комп'ютер, прийшов інтелектуалізм більш високого гатунку – створення штучного інтелекту, комп'ютерних систем, здатних не лише вивільнити мислення людини від запам'ятовування рутинної інформації, а й до продукування інформації на рівні людської творчості. Сучасний студент цілком виправдано не буде витратити час та зусилля на усне обрахування, запам'ятовування інформації, а радше створить відповідну програму, що є свідченням на порядок вищого рівня інтелекту, ніж умінь до усного обчислення чи сприйняття тексту. Урізноманітнення форм осягнення дійсності розкриває шлях до синергії штучного та людського інтелекту в освітніх технологіях. А, за свідченням В. Ю. Бикова, «на основі поєднання традиційних педагогічних технологій та ІКТ навчання вдається значно ефективніше розвинути і примножити природні здібності людини» [3].

Отже, питання порівняння інтелектуального рівня поколінь модерну та постмодерну назагал не має смислу, позаяк лежить у площині конкретизації, – за яким критерієм оцінювати інтелектуальний потенціал? У традиційному модерністському вимірі інтелекту сучасного покоління як спроможності до усного обчислення чи мисленнєвого моделювання, характерного для «докомп'ютерних поколінь», сучасний студент виглядає може й неконкурентно, але при поєднанні власного та комп'ютерного «інтелекту» він неймовірно виграє. І в цьому криється істотна перевага сучасного покоління. Це лише підтверджує діалектичну закономірність, що кожна нова якість (покоління) є більш прогресивною стосовно попередньої, позаяк у «знятому вигляді» утримує в собі здобутки всіх попередніх поколінь так само, як кожна нова цивілізація є більш високого гатунку щодо попередньої.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Таким чином, те, що інформаційно-освітні технології піднесли освіту на новий щабель інноваційного розвитку, є незаперечним фактом. Проте комп'ютерне подання інформації є виправданим лише за умов методологічно вивіреної оцінки її ефективності та застосування у тій царині, у якій формалізація є продуктивною, зокрема у вивченні природничих, технічних дисциплін. Але варто утримуватися від абсолютизації ролі комп'ютерних технологій, особливо щодо їх застосування у вивченні соціально-гуманітарних дисциплін, предмет яких не підлягає формалізації в силу своєї внутрішньої суперечливості. У постмодерністській концептуалізації освіти не може бути визнаною лише наукова раціональність інформаційного контенту. Навчальний

процес за компетентнісної моделі зорієнтований на прагматизм, а відтак характеризується методологічним плюралізмом, коли будь-яка методологія може стати провідною залежно від дидактичної мети, а форми та методи пізнання обираються ситуативно, зважаючи на паритетність раціональної та ірраціональної складових знань.

Синергетичне бачення освітянського процесу є поєднанням закономірного та випадкового, об'єктивно обумовленого та суб'єктивно визначеного у взаємодоповнюваності методів та методологій. Кожні цивілізаційні трансформації потребують переоцінки семантичних пріоритетів інформації, релятивізації форм пізнання, переосмислення критеріїв оцінки інтелектуального рівня. Відповідно є потреба перегляду й самих методологічних засад навчання, втілення методологічного плюралізму, коли будь-яка методологія може стати провідною залежно від дидактичної мети, а та чи інша раціональність постане організуючим інформатизацію принципом. Наразі питання за теоретичним осучасненням самої педагогічної спільноти. Сформувати методологічну культуру, спосіб мислення на рівні сучасної філософії науки, уміння використовувати весь арсенал інформаційного забезпечення – нагальне завдання освітян.

Раціональність спричинила кризу освіти доби модерну, але радше не пророцтвом, а констатацією, – видається положення, що без опори на раціональність у її культуровідповідних проявах суспільство не має перспектив щодо подолання кризових явищ ані сьогодні, ані в майбутньому. Людство приречене на раціоналізацію всіх сфер буття. Інше питання: якого характеру має набути раціональність? Відповідь очевидна – культуровідповідного, людиновимірного, з урахуванням позанаукових цінностей суб'єкта. На тлі викликів інформаційної культури, наукового поступу обґрунтовано лунають голоси на користь встановлення компромісу раціонального та ірраціонального в інформатизації освіти.

Насамкінець, зазначене вчергове підтверджує, що на вістрі соціальних перетворень, як завжди, стоїть освіта. Невпинний розвиток інформаційно-освітніх технологій торує шлях перетворенню інформаційного суспільства в суспільство знань, як це прогнозує М. З. Згуровський.

Запропонована розвідка не вичерпує всієї глибини проблеми інформаційного забезпечення освіти за ситуації постмодерну, але вже час подбати про майбутнє освіти, працювати на випередження, позаяк гряде вже нова цивілізація, і які інформаційні імперативи тоді будуть панувати, можемо лише здогадуватися. Тож обрана нами тема не втрачає своєї актуальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] В. А. Колпаков, «Социальные технологии в прошлом и настоящем». *Вопросы философии*. №9, с. 8-9, 2013.
- [2] В. Ю. Биков, «*Моделі організаційних систем відкритої освіти*». К.: Атіка, с. 684, 2008.
- [3] В. Ю. Биков, «Сучасні завдання інформатизації освіти». *Інформаційні технології і засоби навчання*. №1 (15). 2010. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/12>. Дата звернення: квітень, 19, 2018
- [4] С. М. Ягодзінський, «*Глобальні інформаційні мережі у соціокультурній перспективі: монографія*» – К.: Аграр Медіа Груп, с. 276, 2015.
- [5] Ю. Г. Стежко, «Особливості розвитку інформаційного суспільства України» *Wyzwania społeczeństwa informacyjnego. Polskie i ukraińskie doświadczenia* (монографія). Redakcja Ewelina Kancik-Koltun. Lublin: Wydawnictwo uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, с. 163-173, 2018.
- [6] О. Є. Висоцька, «Педагогічні інновації в контексті викликів ХХІ століття». *Філософія, теорія та практика випереджаючої освіти для сталого розвитку*. Ч. І. Дніпро: СПД «Охотнік», с. 3-5, 2018.
- [7] А. Хунинг, «Инженерная деятельность с точки зрения этической и социальной ответственности». *Философия техники в ФРГ. Сборник статей*. М.: Прогресс, с. 404-419, 1989.

- [8] Н. С. Автономова, «Рассудок - Разум – Рациональность». М.: Наука, с. 287, 1988.
- [9] П. Ю. Саух, «Освіта як підсистема культури» *Шлях освіти*. № 2, с. 10-13, 2007.
- [10] В. А. Рижко, «Модерн і постмодерн в філософії та науці: злагода чи конфронтація?» *Філософія науки, техніки та архітектури: Постмодерний проект*. К.: КНУБА, с. 6-11, 2002.
- [11] С. Янковская, «Проблема рациональности в современной философии науки». *Філософія гуманітарного знання: соціокультурні виміри*. Чернівці: Рута, с. 38-40, 2006.
- [12] С. Б. Кримський, «Запити філософських смислів». К.: ПАРАПАН, с. 240, 2003.
- [13] В. Владимиренко, «Природа та евристичні можливості освітньо-педагогічного типу раціональності». *Sententiae: наукові праці Спільноти дослідників модерної філософії*. Ч. 1, Вінниця: ВНТУ «Універсум Вінниця», с. 366-373, 2004.
- [14] В. Г. Кремень, «Філософія: мислителі, ідеї, концепції». К.: Книга. с. 528, 2005.
- [15] К. Поппер, «Открытое общество и его враги». Т.2. *Международный фонд «Культурная инициатива»*. М.: Феникс, с. 528, 1992.
- [16] И. А. Владиславов, «Постмодернизм – эпоха медиократов». *Вопросы философии*. №12, с.41-53, 2015.
- [17] А. С. Запесоцкий, «Философия образования и проблемы современных реформ». *Вопросы философии*. №1, с.24-33, 2013.

Матеріал надійшов до редакції 10.05.2018 р.

ПРЕДСТАВЛЕНИЕ ИНФОРМАЦИИ В КОМПЬЮТЕРНО ОРИЕНТИРОВАННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЯХ И ЕЕ ЭКСПЛИКАЦИЯ В ИМПЕРАТИВАХ ПОСТМОДЕРНИЗМА

Стежко Юрий Григорьевич

кандидат педагогических наук, доцент кафедры иностранных языков по специальности

Национальный авиационный университет, г. Киев, Украина

ORCID ID 0000-0002-0226-8081

istezhko@ukr.net

Аннотация. В статье освещаются продуктивность и особенности применения информационно-образовательных технологий, воплощение которых поднимает образование на уровень стратегического ресурса общественно-экономического развития. Осуществляется сопоставление роли компьютеризации учебных технологий в эпоху модерна и постмодерна; очерчиваются границы эффективного применения формализации действительности в алгоритмах. Высказывается мысль об обусловленности информационного контента спецификой компьютерного представления, требованиями логической выверенности. Обращено внимание на то, что безраздельное господство в эпоху модерна в учебных информационных технологиях формально-логической рациональности пагубно повлияло на гуманистическую компоненту социоинтеллекта. Императивы постмодернизма склоняют методологов информационного обеспечения образования к признанию широкого спектра типов рациональности, в содержании которых большое значение приобретает ослабление логической выверенности в пользу усиления иррациональной компоненты, субъективности как творчества. Постулируется положение о нецелесообразности определения оценочных образцов информации, на которых строится учебный процесс, опираясь лишь на классическую рациональность в маркировке истины и ее критериев. Учебный процесс по компетентностной модели ориентирован на прагматизм, а, следовательно, характеризуется методологическим плюрализмом, когда любая методология может стать ведущей в зависимости от дидактической цели, а формы и методы познания избираются ситуативно, исходя из паритетности рациональной и иррациональной составляющих знаний. Постмодернистский интеллектуализм вырос на разнообразии форм постижения действительности, на синкретизме компьютерного и человеческого интеллекта в образовательных технологиях. Отмечается, что каждые цивилизационные трансформации обуславливают переоценку семантических приоритетов информации, релятивизацию форм познания, переосмысления критериев оценки уровня социоинтеллекта. Сейчас перспектива инновационного развития образования видится в осовременивании методологической культуры и самого способа мышления педагогов. Образование, говорится в статье, должно развиваться на опережение цивилизационным вызовам.

Ключевые слова: образование; информация; компьютерные технологии; постмодернизм; рациональность; методология.

VISION OF INFORMATION IN THE COMPUTER ORIENTED EDUCATIONAL TECHNOLOGIES AND ITS EXPLICATION IN THE IMPERATIVES OF POSTMODERNISM

Yurii G. Stezhko

PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Foreign Language in the specialty National Aviation University, Kyiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-0226-8081

istezhko@ukr.net

Abstract. The article highlights the performance and features of the application of information and educational technologies, the embodiment of which presents education at the level of a strategic resource for social and economic development. The role of computerization of educational technologies in the era of modernity and postmodern is being compared; the boundaries of effective application of formalization of reality in algorithms are outlined. The thought of the conditionality of information content by specifics of computer representation, the requirements of logical verification is carried out. It is said that the absolute domination in the era of modernism in the educational information technology of formal-logical rationality has had a detrimental effect on the humanistic component of social intelligence. Postmodernist imperatives encourage methodologists of information provision of education to recognize a wide range of types of rationality, in the content of which great importance is the weakening of logical correction in favor of strengthening the irrational component, subjectivity as creativity. It is postulated that it is inappropriate to determine the evaluation models of information on which the educational process is based, based only on the classical rationality in marking the truth and its criteria. The educational process in the competence model is oriented towards pragmatism and is therefore characterized by methodological pluralism, where any methodology can become the leading one depending on the didactic purpose, and the forms and methods of cognition are chosen situationally, based on the parity of the rational and irrational components of knowledge. Postmodern intellectualism has grown on the diversity of forms of comprehension of reality, on the syncretism of computer and human intelligence in educational technologies. It is noted that every civilizational transformation causes a reassessment of the semantic priorities of information, the relativization of forms of cognition, rethinking the criteria for assessing the level of socio-intelligence. At present, the prospect of innovative development of education is seen in the modernization of methodological culture and the very way of thinking of educators. Education should evolve ahead of civilization challenges.

Keywords: education; information; computer technologies; postmodernism; rationality; methodology.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] V. A. Kolpakov, «Social technologies in the past and present». *Voprosy filosofii*. № 9, s. 8-9, 2013. (in Russian).
- [2] V. Yu. Bykov, «*The models of open education organizational systems: monograph*». Kyiv, Ukraine: Atika, s. 684, 2008. (in Ukrainian).
- [3] V.Yu. Bykov, «Modern problems of informatization of education», *Informatsijni tekhnologii i zasoby navchannia*, №1(15), 2010. [online]. Available: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/25/13>. Accessed on: May 22, 2018. (in Ukrainian).
- [4] S. M. Yahodzinskyi, «*Global Information Networks in the Socio-Cultural Perspective: Monograph*» Kyiv: Ahrar Media Hrup, s. 276, 2015. (in Ukrainian).
- [5] Yu. G. Stezhko, «The development features of the information society of Ukraine» *Wyzwania społeczeństwa informacyjnego. Polskie i ukraińskie doświadczenia (monography)*. Redakcja Ewelina Kancik-Koltun. Lublin: Wydawnictwo uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 163-173, 2018 (in Polish).

- [6] O. Ye. Vysotska, «Pedagogical Innovations in the Context of the Challenges of the 21st Century» *Filosofia, teoriia ta praktyka vyperedzhaiuchoi osvity dlia staloho rozvytku*. Ch. I. Dnipro: SPD «Okhotnik», s. 3-5, 2018. (in Ukrainian).
- [7] A. Khuning, «Engineering activities in terms of ethical and social responsibility». *Filosofia tekhniki v FRG. Sbornik statei*. M.: Progress, s. 404-419, 1989. (in Russian).
- [8] N. S. Avtonomova, «Reason - Mind - Rationality». Moskva: Nauka, s. 287, 1988. (in Russian).
- [9] P. Yu. Saukh, «Education as a subsystem of culture» *Shliakh osvity*. № 2, s. 10-13, 2007. (in Ukrainian).
- [10] V. A. Ryzhko, «Modern and Postmodern in Philosophy and Science: Accord or Confrontation?» *Filosofia nauky, tekhniky ta arkhitektury: Postmodernyi proekt*. Kyiv: KNUBA, s. 6-11, 2002. (in Ukrainian).
- [11] S. Yankovskaya, «The problem of rationality in the modern philosophy of science». *Filosofia humanitarnoho znannia: sotsiokulturni vymiry*. Ruta, s. 38-40, 2006. (in Ukrainian).
- [12] S. B. Krymskyi, «Queries of philosophical meanings». K.: PARAPAN, s. 240, 2003. (in Ukrainian).
- [13] V. Vladymyrenko, «Nature and heuristic opportunities of educational-pedagogical type of rationality». *Sententiae: naukovy pratsi Spilky doslidnykiv modernoi filosofii*. Vinnytsia: VNTU «Universum Vinnytsia», s. 366-373, 2004. (in Ukrainian).
- [14] V. H. Kremen, «Philosophy: thinkers, ideas, concepts». Kyiv: Knyha, s.528, 2005. (in Ukrainian).
- [15] K. Popper, «Open society and its enemies». № 2. *Mezhdunarodnyi fond «Kulturnaia iniciativa»*. Moskva: Feniks, .s. 528, 1992. (in Russian).
- [16] I. A. Gobozov, «Postmodernism is the era of mediocracy». *Voprosy filosofii*, №12, s. 41-53, 2015. (in Russian).
- [17] A. S. Zapesotskiy, «Philosophy of Education and the Problems of Modern Reforms». *Voprosy filosofii*, №1, s. 24-33. 2013. (in Russian).

